

19/18.3.2013

KOITSANLAHDEN HOVI

Selvitys alueen täydennysrakennus- mahdollisuuksista

Tilajaat: Museovirasto ja Parikkalan kunta

Työnumero : 2012-07

9.1.2013

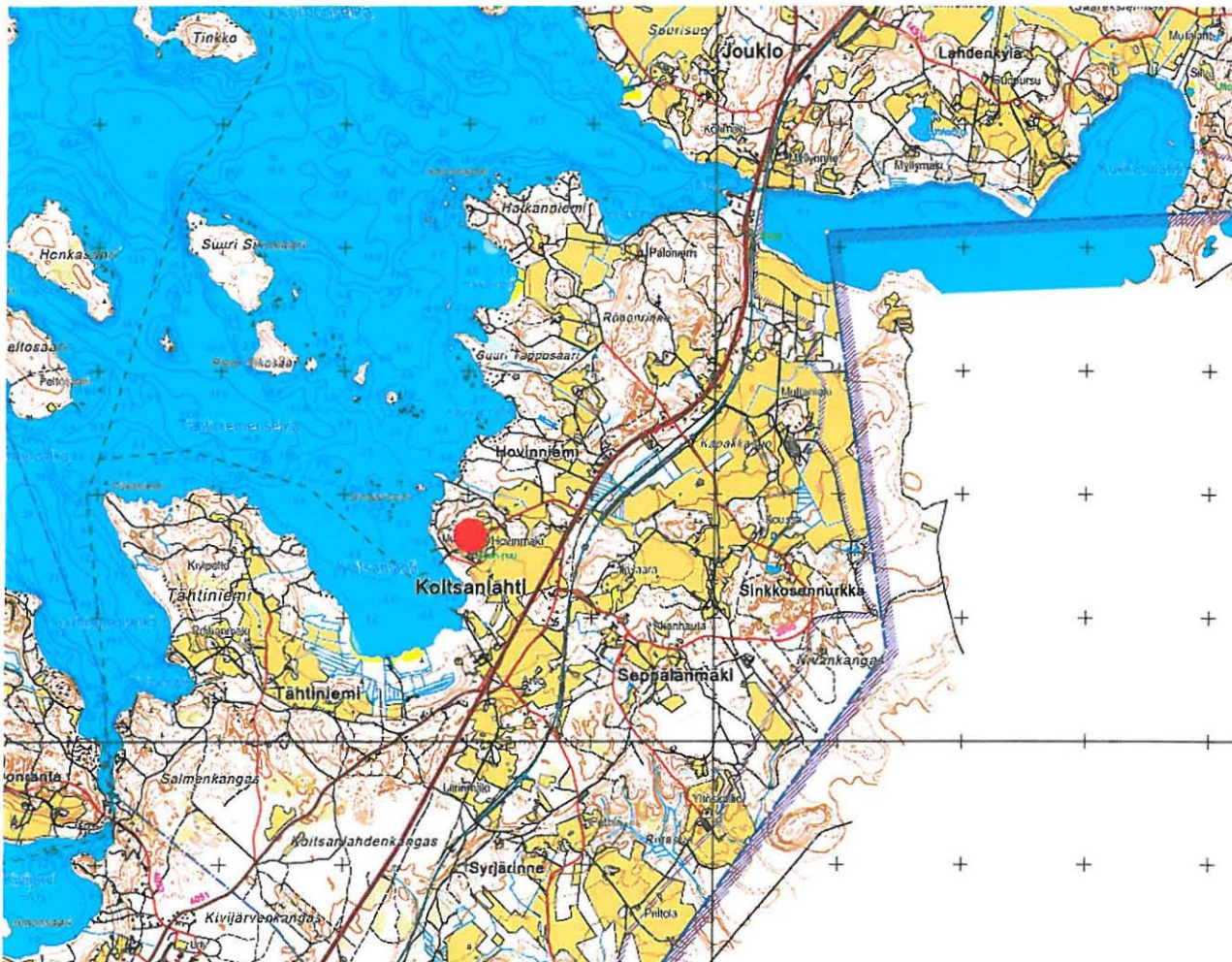

SISÄLLYSLUETTELO

ESIPUHE	5
TEHTÄVÄN KUVAUS JA TIIVISTELMÄ TULOXSISTA	7
LÄHTÖTIEDOT	7
PARIKKALAN JA KOITSANLAHDEN HOVIN TULEVAISUUS MATKAILUKOHTENA	9
HOVIN ALUEEN SIJAINTI JA LIIKENNEYHTEYDET	13
KOITSANLAHDEN KYLÄN JA HOVIN ALUEEN KULTTUURIMAISEMA	13
HOVIN NYKYISET JA AIEMMAT RAKENNUKSET	15
HOVIN PÄÄRAKENNUS	16
TALLIRAKENNUS	16
KELLARI	17
KÄYMÄLÄ JA LEIKKIMÖKKI	17
TUPARAKENNUS	17
VILJAMAKASIINI	17
MUUT RAKENNUKSET 1800-LUVULLA	17
NAAPURITILAN RAKENNUKSET	19
NYKYISTEN RAKENNUSTEN KÄYTTÖ JA TÄYDENNYSRAKENTAMINEN HOVIN ALUEELLA	23
MAHDOLLISET TÄYDENNYSRAKENNUSALUEET JA RAKENTAMISEN LAAJUUS	23
NAAPURITILAN RAKENNUSTEN KÄYTTÖ	25
AJATUKSIA HOVIN MAHDOLLISESTA TULEVASTA KÄYTÖSTÄ	25
PÄÄRAKENNUKSEN KÄYTTÖTARKOITUS JA KUNNOSTUS	27
TALLIRAKENNUKSEN KÄYTTÖ JA KUNNOSTUS	27
MUUT RAKENNUKSET	29
HOVIN PIHA-ALUE JA PUISTO	29
SUOSITUKSIA LISÄSELVITYKSISTÄ	30
LÄHTEET	30

LIITTEET:

1. Ehdotus maisemanhoitoon liittyvistä toimenpiteistä ja mahdollista rakennuspaikoista Hovinmäellä (yleiskartta)
2. Täydennysrakentamiseen soveltuvat alueet, vaihtoehto 1
3. Täydennysrakentamiseen soveltuvat alueet, vaihtoehto 2

Hovin sijainti Koitsanlahden kylällä (punainen ympyrä).

Ote peruskarttalehdestä, ei mittakaavassa (Maanmittaushallitus, Kansalaisen karttapaikka)

Esipuhe

Työn tavoitteena on ollut selvittää asetuksella suojellun Koitsanlahden hovin tontilla ja lähiympäristössä alueet, joille voidaan ajatella sijoitettavan täydennysrakentamista. Samalla työssä on pohdittu muutoinkin hovin alueen ja sen historiallisten rakennusten käyttöä, liikenneyhteyksiä sekä Hovinmäen maiseman hoitoon liittyviä seikkoja.

Selvitys on tehty tausta-aineistoksi alueen suojelumääräysten täsmentämiselle sekä Museoviraston ja Parikkalan kunnan neuvotteluille hovin rakennusten ja alueen luovuttamisesta kunnalle.

Selvityksen tilaajina ovat Museovirasto ja Parikkalan kunta (Museoviraston työtilaus 10.10.2012, KYH 123/3200/2012). Museoviraston edustajina työtä ovat valvoneet yli-intendentti Selja Flink ja intendentti Timo Kantonen. Parikkalan kunnan puolesta yhdyshenkilönä on toiminut elinkeinojohtaja Aune Ritola-Grahn. Etelä-Karjalan museon tutkijalta Jukka Luodolta olemme saaneet monia hyödyllisiä tietoja työhömme.

Selvityksen laatimiseen on osallistunut allekirjoittaneen ohella suunnittelija Reijo Myllynen.

Lapinlahdella 9.1.2013

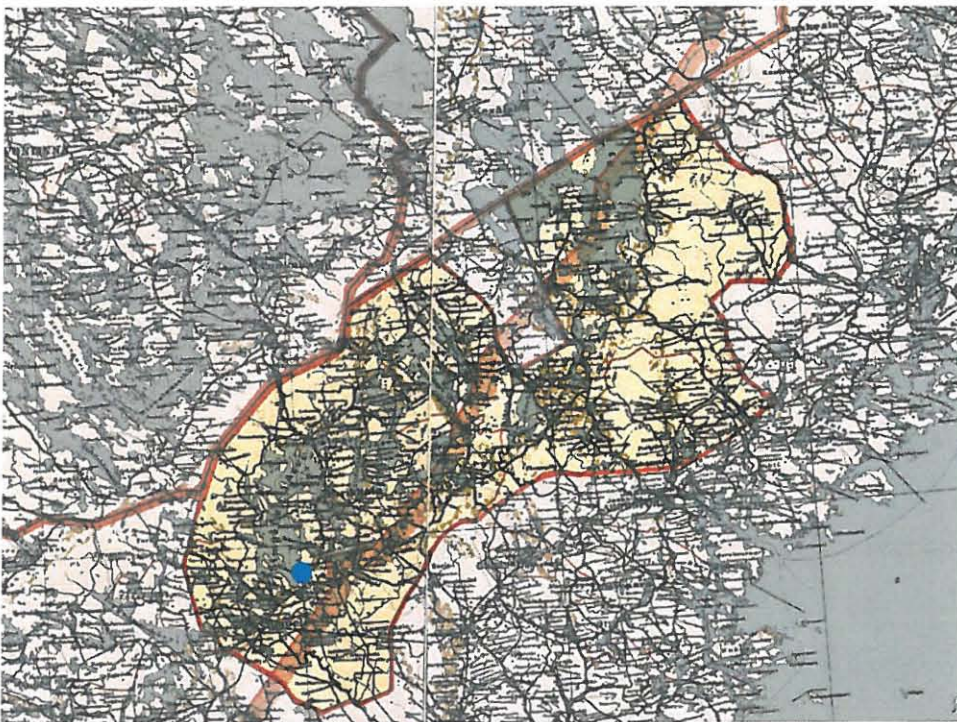
Arkkitehtitoimisto Hannu Puurunen Oy

Hannu Puurunen

arkkitehti SAFA

Koitsanlahden hovin pihapiirin kaksi tärkeintä, 1800-luvulta säilynyttä rakennusta ovat päärakennus ja suuri ulkorakennus. Vasemmalla lahjoitusmaahovin alustalaisten kärsimien vääryyksien muistoksi vuonna 1958 pystytetty muistomerkki.

Nyyporin kreivikunta, jonka hallintopaikkana Koitsanlahden hovi 1600-1700-luvuilla toimi. Nykyinen valtakunnanraja kulkee kreivikunnan halki. Hovin paikka merkitty sinisellä pisteellä.

(karttapohja saatu Jukka Luodolta, merkintä ja himmennys lisätty)

Hovin päärakennus ennen 1940-1960-luvuilla tehtyjä muutoksia. Oikealla näkyy osittain pohjoispäässä ollut siipirakennus. Päärakennuksen vesikatto oli aumattu kaikilla lappeilla (vrt. yläkuva).

Museoviraston kokoelmat, valok. J.Voionmaa 1947.

KOITSANLAHDEN HOVIN PIHAPIIRI JA KULTTUURIMAISEMA

SELVITYS ALUEEN TÄYDENNYSRAKENNUS- MAHDOLLISUUKSISTA

Tehtävän kuvaus ja tiivistelmä tuloksista

Työtilauksen mukaan tehtävänä oli "Koitsanlahden hovin kulttuurimaiseman ja mahdollisten täydennysrakennuspaikkojen selvittäminen". Käytettävissä olleiden lähtötietojen ja kenttätöiden perusteella olemme pyrkineet selvittämään hovin tontilla ja lähiympäristössä alueet, joille voidaan ajatella sijoitettavan lisärakentamista. Selvityksessä on kiinnitetty erityisesti huomio alueen historialliseen käyttöön ja vanhoihin rakennuspaikkoihin, hovin piha-alueen ja puiston historiallisiin ja maisemallisiin piirteisiin sekä Hovinmäen kulttuurimaiseman lähi- ja kaukonäkymiin.

Selvityksessä on otettu kantaa vain täydennysrakentamisen sijaintiin ja laajuuteen, ei rakennusten arkkitehtonisiin ratkaisuihin. Rakennusten suunnittelu valtakunnallisesti merkittävään, suojeltuun kulttuuriympäristöön on erillinen ja vaativa suunnittelutehtävä. Hovin alueelta on osoitettu täydennysrakennuksille neljä vaihtoehtoista (osin myös rinnakkaista) sijaintia.

Selvityksessämme on otettu kantaa myös hovin vanhojen rakennusten käyttöön ja kunnostukseen, koska hovin tulevaisuuden kannalta keskeinen tavoite on mielekkään käytön löytäminen suojelluille rakennuksille. Voi myös sanoa, että rakennukset ja arvokas miljöö voivat säilyä vain sillä edellytyksellä, että tulevan toiminnan keskus on vanha päärakennus ja myös vanhaan ulkorakennukseen pystytään löytämään kokonaisuutta tukevaa käyttöä.

Lisäksi on esitetty selvittäväksi, mikä on hovin pihapiirin pohjoispuolella olevan naapuritilan rakennusten tulevaisuus - voisivatko ne mahdollisesti palvella osana hovin lisätilan tarvetta.

Lähtötiedot

Tehtävää varten olemme pyrkineet selvittämään hovin alueen maankäyttöä ja erityisesti hovin pihapiirin ja lähiympäristön rakennusten sijaintia aiempina aikoina. Nykyisinhän hovin vanhas- ta rakennuskannasta on jäljellä vain päärakennus, tallirakennus ja kellari.

Koitsanlahden hovin historiaa on kuvattu runsaasti kirjallisuudessa ja erilaisissa tutkimuksissa. Lisäksi hovin rakennuksista ja alueesta on laadittu aiemmin erilaisia selvityksiä ja suunnitelmia, joista on ollut apua työllemme. Tällainen on ennen muuta vuonna 1994 laadittu Koitsanlahden maiseman kehittämissuunnitelma (MA-Arkkitehdit Oy). Vastikään valmistuneesta Parikkalan kulttuurimatkailun kehittämiseen liittyvästä selvityksestä (Jaana Simpanen 2012), jossa kohteena oli nimenomaan Koitsanlahden hovi, on ollut työllemme olennainen apu ajatellen alueen ja rakennusten mahdollista tulevaa käyttöä.

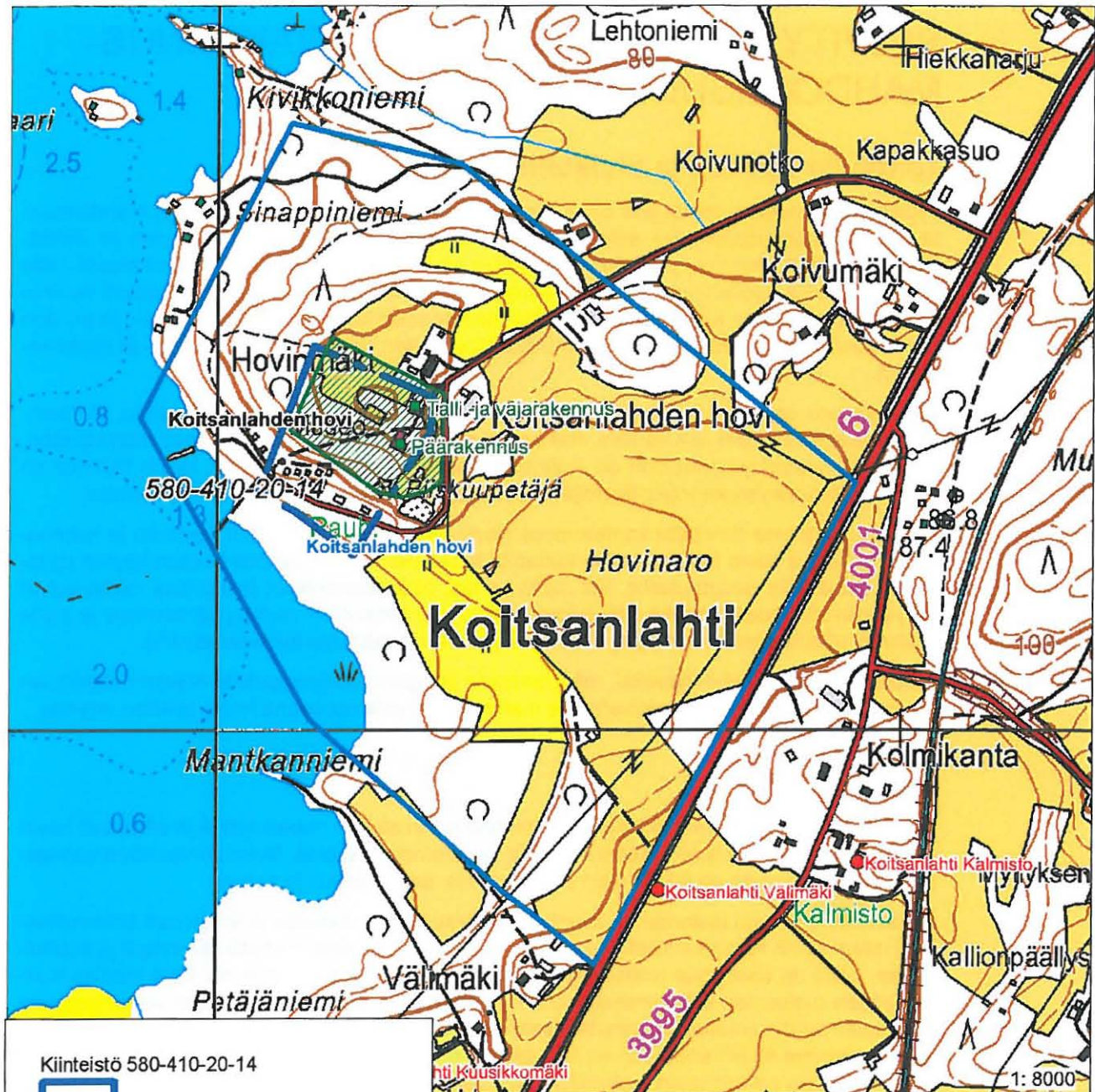
Tietoja hovin historiasta ja rakennuksista on saatu kirjallisuuden (kts. lähdeluettelo) ohella mm. Jukka Luodon käyttöömmme toimittamasta aineistosta, kuten hovia koskevista tarkastuspöytäkirjoista 1800-luvulta. Vanhempia karttoja, joissa olisi esitetty hovin rakennuksia, ei juurikaan ole löytynyt. Vanhimmat löytämämme ilmakuvat ovat vuosilta 1938 ja 1950.

Museoviraston Kulttuuriympäristön hoito -yksikössä säilytetään Koitsanlahden hovia koskevaa aineistoa 1960-luvulta lähtien. Tässä aineistossa on mm. 1930-40-luvuilta lähtien valokuvia, joissa näkyy hovin silloisia rakennuksia (alkuperäiset kuvat ovat Museoviraston kuvaarkistossa).

Oma tuntemuksemme hovin alueesta ja rakennuksista pohjautuu 2008-2009 laatimaamme rakennusten kuntoarvioon ja kuluvan vuoden syyskuussa tehtyyn maastokäyntiin.

Koitsanlahden hovi on suojeltu asetuksella valtion omistamista rakennuksista (VNp 18.10.1990; mikäli hovi luovutetaan pois valtio-omistuksesta, tulee museovieraston edustajan antaman tiedon mukaan ajankohtaiseksi asetus päätöksen muuntaminen, arvioidaan suojelutarve uudelleen, vaihtoehtoina joko suojelu rakennussuojelulain mukaan tai asemakaavalla). Lisäksi Koitsanlahden hovi kuuluu mm. luetteloon valtakunnallisesti merkittävistä kulttuuriym-

Parikkala, Koitsanlahden hovi

Kiinteistö 580-410-20-14

Asetuksella suojeltu alue

Asetuksella suojellut rakennukset

Kiinteä rauhoitettu muinaisjännös

RKY-kohde

piste

viiva

alue

Koitsanlahden hovin nykyinen kiinteistöraja, asetuksella vuonna 1993 suojellun alueen rajausta ja suojellut rakennukset sekä valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä koskevan luettelon mukainen aluerajaus (RKY 2009).

Museovirasto 2012 (pohjakartta Maanmittauslaitos 7/2012)

päristöistä (RKY 2009).

Koitsanlahti kuuluu Simpelejärven rantayleiskaavaan vuodelta 2000. Hovin alueella on kaavassa merkintä PY/s: ”Julkisten palvelujen ja hallinnon alue. Alue on tarkoitettu kunnan, valtion ja muiden julkisten yhteisöjen, sekä erilaisten yhdistysten palvelu- ja toimistotilojen rakentamiseen.” Lisämääräys /s selostetaan: ”Uudisrakentamisessa ja peruskorjauksessa on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että rakennukset muodoiltaan, väreiltään ja materiaaleiltaan sopeutuvat ympäristöön sekä ympäröivään rakennuskantaan.”

Lisäksi hovin päärakennuksella on yleiskaavassa merkintä sr-1: ”Suojeltava rakennus. Rakennustaiteellisesti tai historiallisesti arvokas rakennus. MRL 41§ nojalla määrätään, että rakennusta ei saa purkaa, eikä siinä saa tehdä sellaisia korjaus- tai muutostöitä, jotka turmelevat rakennuksen historiallista tai rakennustaiteellista arvoa.”

Hovinmäen pohjois- ja itäpuolisilla alueilla on merkintä MY: ”Maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on kulttuuri- ja luonnonmaisemaan liittyviä arvoja. Alue on varattu pääasiassa maa- ja metsätalousalueeksi, jonka ympäristöarvot pyritään turvaamaan. Alueelle voidaan rakentaa sen käytön vaatimia rakennuksia, rakenteita ja teitä.” Lisäksi Koitsanlahden rantavyöhyke on varustettu merkinnällä km (kulttuurimaisema-alue).

Koitsanlahden hovin historiaa

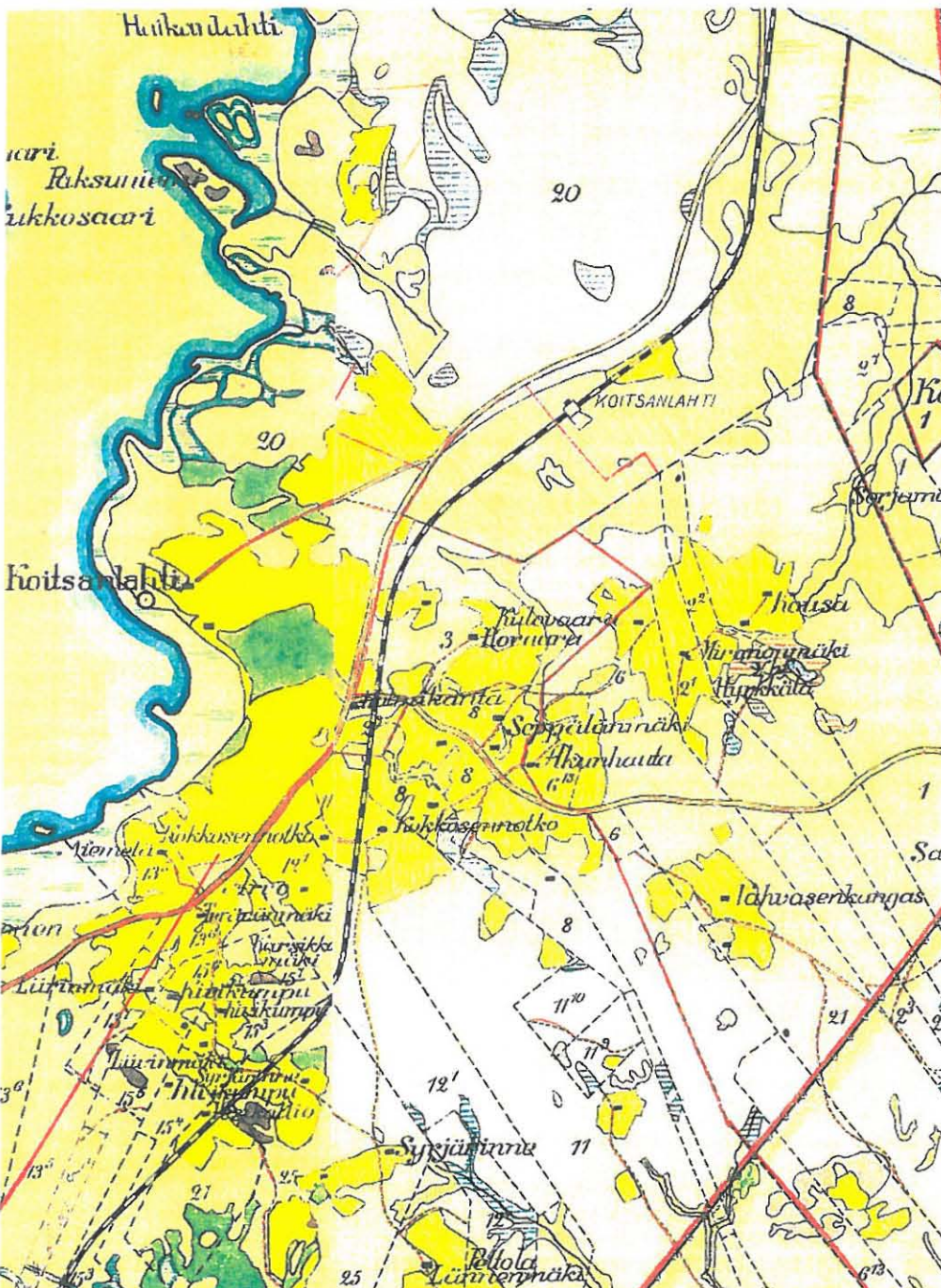
Koitsanlahden hovi on alkuaan 1600-luvulla perustettu kuninkaankartano, josta vuonna 1743 tuli lahjoitusmaahovi, kun alue Uudenkaupungin rauhassa 1721 oli liitetty Venäjän keisarikuntaan. Koitsanlahti ostettiin takaisin kruunulle vuonna 1783 ja annettiin vuokralle. Nykyinen päärakennus rakennettiin majuri Jacob Fredrik Lagervallin aikana 1840-luvulla. Lahjoitusmaakausi päättyi vuonna 1858.

Itsenäisyyden ajalla hovi oli Suomen valtion omistuksessa vuoteen 1945, jolloin hovin pellot jaettiin siirtoväelle. Pihapiiri rakennuksineen siirtyi Parikkalan kunnalle ja päärakennukseen sijoitettiin Parikkalan mieskotiteollisuuskoulu. Vuonna 1960 kunta luovutti Koitsanlahden valtiolle. Tämän jälkeen ryhdyttiin pohtimaan lahjoitusmaamuseon sijoittamista päärakennukseen. Museon toiminta alkoi 1966 tai 1967 (tiedot eri asiakirjoissa vaihtelevat). Koitsanlahti siirtyi museoviraston hallintaan vuonna 1974. Vuonna 1975 rakennukset määrättiin rakennushallinnon korjaushuoltoon. Museovirasto lopetti museon toiminnan vuonna 1991. Sen jälkeen rakennukset ovat olleet vähällä käytöllä ja kylmillään.

”Vuonna 1967 avattu museo ei kuvannut yksin Koitsanlahden historiaa vaan laajemmin ns. lahjoitusmaahoveja. Muut hovit ovat jääneet Venäjän puolelle rajaa ja siksi oli luonnollista, että lahjoitusmaahovimuseo sijoitettiin juuri Koitsanlahteen. Hoveihin kuuluneen kaluston lisäksi museossa kiinnitettiin huomiota Lempi Jääskeläisen työhön kirjailijana, Europaeuksen pappissuvun kirjaharrastukseen ja paikalliseen talonpoikaiseen esineistöön. Viimeksi mainitut toimivat ikään kuin Lempi Jääskeläisen romaanien kuvittajina tai havainnollistajina. Esineistöön kuului myös ruoska. Se on aito koitsanlahtelainen esine.” (Jukka Luoto: Parikkalan Koitsanlahden lahjoitusmaahovi – Menneisyyttä ja tulevaisuutta, Museoviesti 2012:22-24, Lappeenranta)

Parikkalan ja Koitsanlahden hovin tulevaisuus matkailukohteenä

Jaana Simpasen selvityksen mukaan Etelä-Karjalassa ja Parikkalassa katsotaan olevan hyvät näkymät matkailun kehittämiseksi. Kotimaan matkailun ohella odotetaan itäturismiin lisääntyvän olennaisesti lähivuosisikymmenen aikana. Tämä tasaa ympärivuotisesta matkailusesonkeista, koska venäläismatkailijat suosivat myös talvikautta ja erityisesti vuodenvaihteen aikaa. Parikkalan mahdollisuuksia itämatkailussa parantaa Parikkala-Syvänoron rajanylityspaikan avautuminen matkailulle. Kunnan elinkeinojohtajan näkemyksen mukaan majoituskapasiteettia voidaan kunnassa edelleen huomattavasti lisätä, vaikkakin esimerkiksi hotelli Laatokan Portti paraikaa laajentaa. Koitsanlahden alueella on merkittäväksi matkailukohteeksi muodostunut Veijo Rönkkösen patsaspuisto, joka sijaitsee noin kolmen ja puolen kilometrin päässä hovista Parikkalaan päin.

Nykyinen näkymä päätieltä länteen läheltä Hovintien risteystä. Oikealla Hovimäki, jonka osin peittää alempana oleva metsäsaareke.

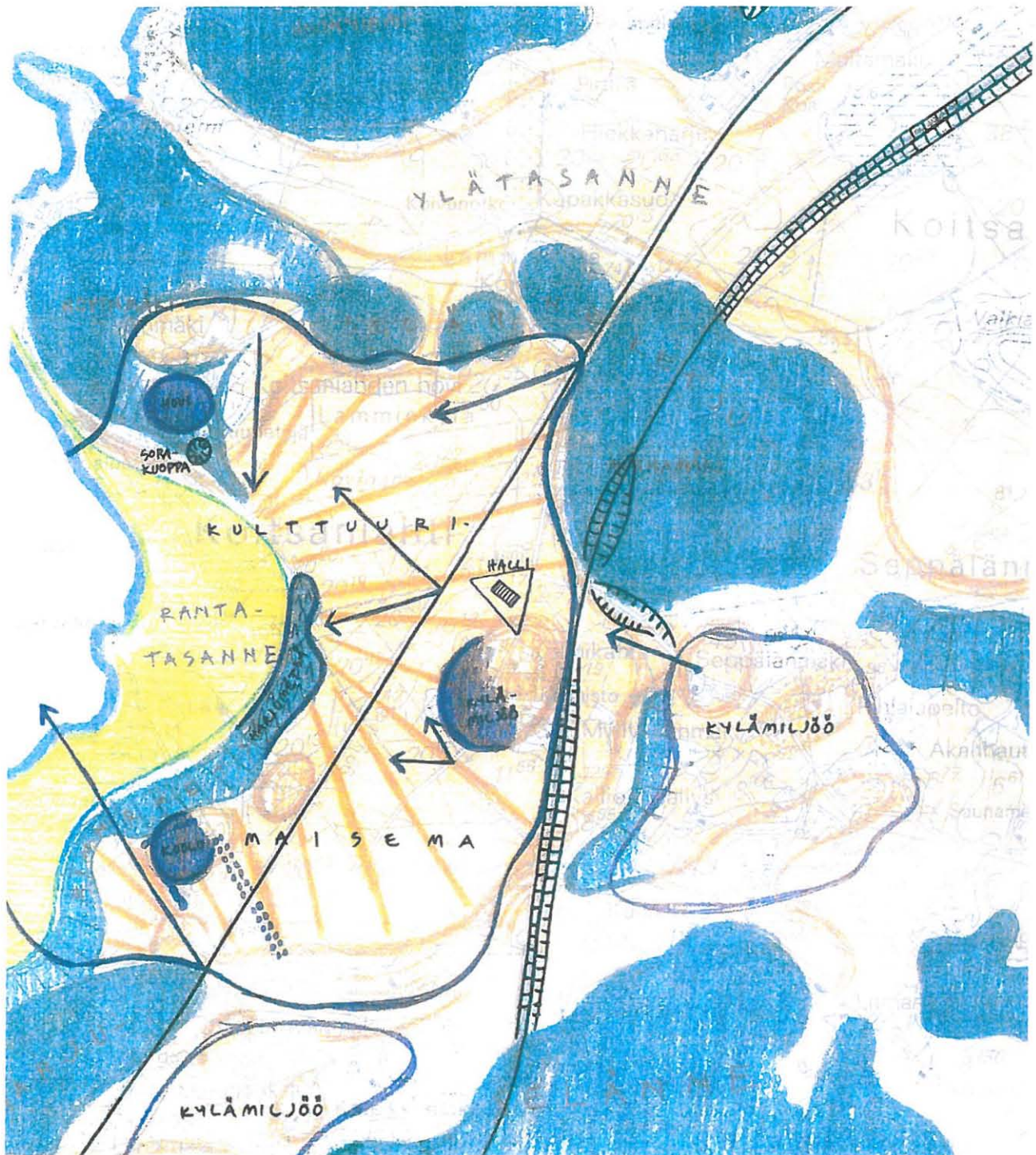
Koitsanlahden kylä ja Hovimäki 1900-luvun alussa.

Kartta havainnollistaa hyvin vanhan viljelysaukean laajuuden ja asutuksen sijainnin suhteessa maisemaan ja Hovimäkeen.

Vanha Lappeenrannatie kulki lähempänä hovia kuin nykyinen kuutostie. Myös rautatien linjaus on myöhemmin muutettu Seppälämäen itäpuolelle. Hoviin erkaneva tie noudattaa nykyistä reittiä.

(MA-Arkkitehdit, Koitsanlahden maiseman kehittämissuunnitelma, 1994)

OTE PITÄJÄNKARTTOJEN YHDISTELMÄSTÄ, KARTTALEHDET VUOSILTA 1920 JA 1943.

PARIKKALA
KOITSANLAHDEN MAISEMAN
KEHITTÄMISSUUNNITELMA

MA-ARKKITEHDIT

MAISEMAN ARVOT JA ONGELMAT 15.11.93

ARVOT

RAKENNETTU YMPÄRISTÖ

MAISEMA-ALUE

TÄRKEÄ NÄKYMÄ

ONGELMAT

LEIKKAUS

PENGERRIN

SORAKUOPPA

Koitsanlahden maiseman arvot ja ongelmat.

(MA-Arkkitehdit, Koitsanlahden maiseman kehittämissuunnitelma, 1994)

Hovinmäki näkyy päätieltä komeana, vanhoja lehtipuita kasvavana kumpareena. Hovin päärakennus ei puiden ollessa lehdessä nykyisin erotu kaukomaisemassa. Puisto kaipaisi harvennusta. Hovin entinen navetta ja lato mäen alarinteellä, jotka nykyisin kuuluvat naapuritilaan, tulevat maisemassa korostuneesti esille.

Näkymä hovin puistosta koilliseen (joulukuu 2008). Keskellä olevan puun oikealla puolella erottuu yläkuvassa näkyvän navetan päätyä.

Päärakennuksen edustalta kaakkoon (joulukuu 2008).

Koitsanlahden hovilla on parikkalalaisten mielissä erityinen asema sekä historiansa että kulttuurimaisemansa ja historiallisten rakennustensa ansiosta. Huolimatta jo parikymmentä vuotta sitten tapahtuneesta museon toiminnan loppumisesta ja rakennusten rappeutumisesta hovin tulevaisuuteen matkailukohteena suhtaudutaan toiveikkaasti. Simpasen mukaan hovin tulevaa käyttöä mietittäessä kannattaa painottaa hovin merkitystä nimenomaan **kulttuurimat-kailukohteena**. Hovin historialla muinaisen Nyyporin läänin hallintopaikkana ja etenkin Venäjään kuuluneena **lahjoitusmaahovina** 1700- ja 1800-luvuilla on oma erityinen merkityksensä. Lahjoitusmaahovin ajan kokemukset ovat syöpyneet syvälle yhteiseen muistiin - sitä ilmentävät vuonna 1958 hovin pihaan pystytetty muistomerkki ja Hovinmäen rinteessä säilytetty **Piiskuupetäjä**.

Hovin alueen sijainti ja liikenneyhteydet

Koitsanlahden hovi sijaitsee Helsingistä Koskenkylän ja Lappeenrannan kautta Joensuuhun ja Kajaaniin johtavan valtatie 6:n varressa, noin kilometri tiestä länteen. Hovinmäelle johtaa kapea soratie, jota aikoinaan reunustaneesta koivurivistä on rippeitä jäljellä. Hoviin aiemmin etelän suunnalta tullut tie on myöhemmin jäänyt viljelysten alle.

Matkailua ajatellen hovin sijainti on sinänsä hyvä, mutta liittymä Hovintielle vaatisi parantamista. Liittymän kohdalle olisi saatava levähdyspaikka, jonka yhteydessä olisi hovin opaste ja mahdollisesti laajempikin Parikkalan matkailuinfo.

Hovilta matkaa pohjoiseen päin Parikkalan kuntakeskukseen on noin 10 km, hotelli Laatokan Porttiin noin 4 km ja Patsaspuistoon noin 3,5 km.

Vesitietä Laatokan Porttiin on 5-6 km, kirkonkylälle Simpelejärven pohjoisosaan n. 15 km, jossa on vierasvenesatama (satama kaipaa kunnostusta; muutama vuosi sitten järjestettyihin laivaristeilyihin osallistui 2500-3000 asiakasta). Venematkailua ajatellen olisi selvítettävä soveltuuiko hovin matala ranta tällaiseen käyttöön.

Hoville johtavalla kapealla soratiellä, Hovintiellä on vaikea sivuuttaa vastaantulijoita (etenkin maatalouskoneet, bussit). Tielle olisi vähintäänkin lisättävä levikkeitä, joilla sivuuttaminen olisi mahdollista. Hovin pihapiiriin on muodostettava ajoreitit ja paikoituskentät ajatellen esimerkiksi linja-autoja.

Tieyhteys Hovinmäen alla olevalle uimarannalle ja entiselle leirintäalueelle on hankala (kapea tie, jyrkkä mäki). Koitsanlahden kyläyhdistys on vuokrannut maa-alueen ja olemassa olevat rakennukset kunnalta ja kunnostanut niitä (grillikatos, sauna, käymälät ja laituri). Tielle olisi tehtävä vastaavia liikennettä helpottavia parannuksia kuin Hovintielle.

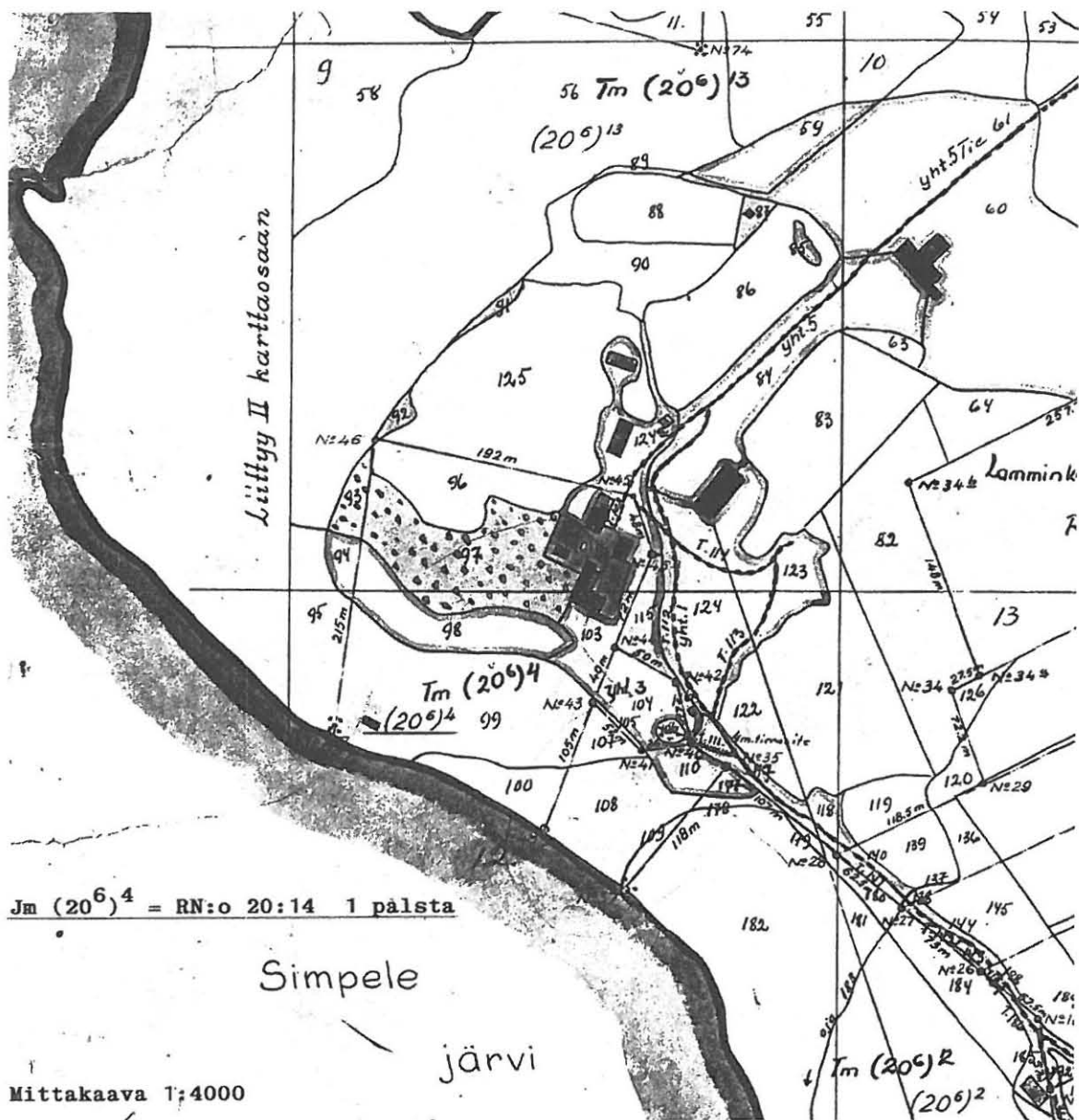
Koitsanlahden kylän ja hovin alueen kulttuurimaisema

MA-Arkkitehtien laatimassa Koitsanlahden maiseman kehittämissuunnitelmassa (1994) on esitetty maiseman peruspiirteet (kts. karttapiirros edellä). Koitsanlahden kulttuurimaisema on selkeästi yhdeksi kokonaisuudeksi hahmottuva, yhtenäinen maisema-alue. Hovinmäen ja kuutostien väli on pääosin avointa viljelysmaisemaa, jota korostavat maaston voimakkaat muodot. Hovinmäeltä avautuvat komeat näkymät sekä Simpelejärvelle että itään päätielle päin. Ongelmaksi on kirjattu sorakuoppa Hovinmäen etelärinteessä (soranotto olisi kiellettävä ja kuoppa maisemoitava).

MA-Arkkitehtien suunnitelman laatimisesta kuluneen lähes kahdenkymmenen vuoden aikana on maisema jonkin verran muuttunut. Hovinmäen puisto on entisestään ränsistynyt, avoimen maiseman umpeenkasvaminen on lisääntynyt, toisaalta viljelymenetelmien muuttuminen on vaikuttanut peltomaisemiin.

Hovinmäen maiseman kannalta merkittävintä on aiemmin jokseenkin avointen puistonäkymien sulkeutuminen ja toisaalta puuston ikääntyminen. Esimerkiksi hovin päärakennus ei nykyisin juurikaan näy kaukonäkymissä, eikä hovin pihapiiristä toisaalta näe ympäröivää maisemaa aiemmalla tavalla. Hovin pihaan johtavalla tiellä on aiemmin ollut tärkeä rooli maisemassa koivurivin ansiosta.

Valtakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristön rajausta on laaja kattaen Hovinmäen, ranta-alueen, naapurikiinteistöt ja peltoaukean kuutostielle asti. Asetuksella suojeltu hovin pihapiiri

Yllä osa Koitsanlahden hovin maita koskevasta kartasta 1930-40-luvuilta. Koulumäki-tila, jolla päärakennus pihapiireineen sijaitsee, muodostettiin vuonna 1945. Nimi johtuu hovin rakennuksiin silloin sijoittuneesta mieskotiteollisuuskoulusta.

Kartassa näkyy pihapiirin nykyisten rakennusten lisäksi 1940-luvun lopulla purettu tuparakennus.

Viereissä valokuvassa vasemmalla tallirakennus, oikealla puiden takana häämöttää tuparakennus.

(Museovirasto)

Hovin päärakennuksen länsisivu vuonna 1947 (Museovirasto/ J. Voionmaa) ja vuonna 1961 (Museovirasto/ P-O. Welin).

Rakennuksen katot ovat vanhassa muodossaan, päädyistä aumattuja. Vesikatteena oli aiemmin bitumihuopa, mutta 1960-luvun alussa kate muutettiin sementtitiileksi samalla kun aumatut päädyt oikaistiin.

Vasemmalla näkyvä siipirakennus purettiin 1960-luvun alussa.

Kuvan vasemmassa laidassa näkyy myös osa kellarin katoksesta.

Puutarhaan päin oleva terassi oli aiemmin kattamaton (kts. yläkuva). 1960-luvun alun korjauksissa terassille tehtiin katos, joka myöhemmin on poistettu.

on rajaukseltaan huomattavasti suppeampi (kts. kartat edellä).

Hovin nykyiset ja aiemmat rakennukset

Työmme eräänä tavoitteena on ollut koota tiedot hovin alueen aiemmista, jo hävinneistä rakennuksista, lähtökohtana uudisrakennuspaikkojen hahmottelulle.

Kuten edellä todetaan, tietoja hovin rakennuskannasta on mm. 1800-luvun katselmuspöytäkirjoissa, mutta niiltä ajoilta ei ole löytynyt karttapiirroksia, joissa olisi esitetty pihapiirin rakennuksia. Vuodelta 1945 on kartta, jossa näkyvät hovin silloiset rakennukset. Hovin päärakennuksessa olevissa vanhoissa näyttelyplansseissa on ilmeisesti vuodelta 1848 oleva, Adolf Sohlmanin laatima kartta, jossa rakennukset on merkitty ja lueteltu. Tätä karttaa emme ole nyt voineet saada käyttöömme eikä kartan arkistolähde ei ole tiedossamme.

Valokuvia pihapiiristä on pääosin vasta 1930-40-luvuilta lähtien. Työmme kannalta merkittäviä lähteitä ovat kaksi Puolustusvoimien arkistosta löytynyttä ilmakuvaa (vuosilta 1938 ja 1950), joissa näkyvät hovin rakennukset, tiestö, pellot jne .

Suojeltuihin rakennuksiin kuuluu luonnonkivinen kellari, jota suojaa pärekattoinen katos.

Noppamainen käymälä ja puutarhassa oleva leikkimökki on ilmeisesti tehty 1900-luvun alkukymmeninä.

Hoviin tulevan tien varressa sijainnut, vuonna 1848 rakennettu kolmikerroksinen viljamakasiini. Rakennus purettiin ilmeisesti 1950- tai 1960-luvulla. (Museovirasto)

Hovin päärakennus

Nykyinen päärakennus on valmistunut vuonna 1849. Sitä edeltävä päärakennus oli rakennettu vuonna 1829, mutta paloi jo 1839. Aiempi päärakennus oli tehty 1780-luvulla. Tietoja siitä, millä paikoilla nämä rakennukset olivat sijainneet, ei ole. Todennäköistä toki on, että rakennukset olivat suunnilleen samalla paikalla kuin nykyinen päärakennus.

Päärakennus on pohjakaavaltaan L:n muotoinen ja sen erikoisena, empireajan asuinrakennuksista poikkeavana piirteenä on ulkokulmaan sijoitettu sali. Rakennukseen kuului alkujaan 10 huonetta, sali ja aputiloja. Ennen 1940-60-luvuilla tehtyjä muutoksia rakennuksen pohjoispäässä oli matalampi lisäosa. Rakennuksen ulkoasussa tehtiin muutoinkin muutoksia näissä korjausvaiheissa (mm. aumattujen päätylappaiden poistaminen, tiilikatot).

Tallirakennus

Tallirakennukseksi kutsutaan suurta ulkorakennusta, jonka eteläpäässä ovat hirsiseinäiset aitat, pohjoispäädyssä hirsirakenteinen talli ja näiden välissä lautaseinäisiä varastotiloja. Rakennus on tehty nähtävästi 1800-luvun loppupuolella. Rakennus on muutoin säilynyt suunnilleen alkuperäisessä asussaan, mutta takapuolella ollut katos tai lantala on purettu. 1960-80-luvuilla sitä käytettiin kesäisin näyttelytilana ja pohjoispään tiloja myös yleisötilaisuuksissa.

Rakennukset kattoja kunnostettiin viimeksi pari vuotta sitten.

Kellari

Pihapiirissä säilynyt, luonnonkivistä holvattu kellari saattaa olla 1830-luvulta. Kellarin päällä on mahdollisesti aikoinaan ollut rakennus (kyseessä saattaa olla 1832 rakennettu tuparakennus, jonka sanotaan myöhemmin toimineen maitojuoneena ja jääkellarina - kts. jäljempänä). Kellarille on myöhemmin rakennettu sitä nykyisin suojaava katos.

Käymälä ja leikkimökki

Erillinen kaksiosastoinen käymälärakennus on nähtävästi peräisin 1900-luvun alkupuolelta (näky jo ilm akuvassa vuodelta 1938).

Myös puistossa kauempana pihapiiristä oleva leikkimökki on todennäköisesti 1900-luvun alkupuolelta.

Tuparakennus

Hovin pihapiirissä oli vielä 1940-luvulla hirsinen tuparakennus, joka oli rakennettu 1873 (Juvonen, s. 332). Rakennus näkyy joissakin hovin pihapiirin valokuvissa sekä vuosien 1938 ja 1950 ilmakuviissa. Väitetään, että tuparakennus olisi purettu 1947 (Museovirasto, Talo- ja kartanomuseoiden korjaushistoria), mutta tämä ei pitäne paikkaansa, koska vielä vuoden 1950 ilmakuviissa rakennus näyttää olevan tallella. Todennäköisempää on, että tupa purettiin vuonna 1957, sillä nykyisin sen paikalla oleva Koitsanlahden talonpoikien muistomerkki paljastettiin vuonna 1958.

Navetta

Hovin navetta sijaitsi aikoinaan Hovinmäen rinteessä, hiukan nykyisin naapurin omistuksessa olevaa navettaa alempana. Nykyinen navetta on rakennettu hovin käyttöön vuonna 1928. Navetassa on viimeksi toiminut yksityinen kotiseutumuseo. (tiedot Jukka Luodolta)

Viljamakasiini

Hovilla oli suuri hirsirakenteinen, kolmikerroksinen viljamakasiini, joka sijaitsi ”lähellä pihapiiriä ja vasemmalla puolella Hoviin menevää tietä” (tiedot hovin valokuvia koskevasta luettelosta Museovirastossa). Viljamakasiini oli rakennettu vuonna 1848 (Juvonen, s. 330). Vuosien 1938 ja 1950 ilmavalokuvissa erottuu hovin pihaan tulevan tien *oikealla* puolella rakennus, joka sijaintinsa ja kokonsa puolesta voisi olla ao. viljamaksiini (kts. ilmakuviat ja karttapiirros rakennuksista).

Muut rakennukset 1800-luvulla

”Lagervallin ja hänen ’kanssa-arrendaattoriensa’ aikana myös Koitsanlahden hovin kaikki ulkorakennukset uusittiin. Karjapihalla oli kaksi kivijalalle rakennettua navettaa ja kolme muuta karjasuojaa, rehu-, heinä- ja olkiladot sekä sikolähti.” (Juvonen, s. 330)

Juvonen luettelee hoviin 1800-luvulla kuuluneita rakennuksia rakennusvuosineen seuraavasti (s. 330 ja 332):

- Tuparakennus 1832 (Jukka Luodon katselmuspöytäkirjoista laatiman yhteenvedon mukaan rakennus oli 25 kyynärää eli n. 15 m pitkä ja 13 kyynärää eli n. 7,8 m leveä; tupaa käytettiin myöhemmin maitojuoneena ja jääkellarina; on mahdollista, että kellari olisi ollut rakennuksen alla ja kyse olisi pihapiirissä edelleen olevasta luonnonkivikellarista)
- Ruoka- ja jauhoaitta 1850-51, sijainnut pihapiirissä
- Aitta
- 6-reikäinen käymälä

Ylä Hovimäki ilmakuvassa 17.7.1938 (Puolustusvoimien Tiedustelukeskus, ilmakekuva no 171:028, lupa no 164/2012), alla kuvattuna 24.5.1950 (ilmakuva no 5008:009, lupa no 164/2012).

Seuraavalla aukeamalla olevan tulkinta hovin hävinneiden rakennusten sijainnista perustuu suurelta osin näihin ilmakeuviin. Huomaa myös pelto- ja niittysarkojen sijainti ja laajuus sekä tiestö.

- Paja ja hiilihuone 1845
- Vaunuliiteri, työkaluvarasto ja talli, jossa 16 pilttuuta
- Lisäksi mainitaan, että pihan ympäri kulki laudasta tehty neliporttinen aita. Ryytitarhaa pidettiin kotitarvetta varten ja puutarhassa kasvoi omenapuita ja marjapensaita. Humalatarhassa oli 184 salkoa.
- Ulkorakennuksiin kuuluivat myös rehulato ja riihirakennus (Luoto 2012).

1800-luvun lopulla tehtyjä rakennuksia (Juvonen, s. 332):

- uusi tuparakennus 1879
- navetta ja riihi 1870-luvulta
- sauna 1879, jaettu työväen ja isäntäväen osastoihin.

Useimpien edellä lueteltujen rakennusten tarkempaa sijaintia ei ole voitu selvittää, koska vanhoja karttoja ei hovin alueesta ole tässä yhteydessä tavoitettu.

Naapuritilan rakennukset

Hovin pihapiirin pohjoispuolella oleva tila on lohkaistu Koitsanlahden hovin maista vuonna 1945. Sen ostivat alkujaan Valkeapään veljekset, jotka myivät tilan edelleen nykyisille omistajille. (Jukka Luoto)

Hovin aikaan tilan asuinrakennus oli mahdollisesti karjanhoitajien majoitustilana. Pihapiirin alapuolella rinteessä oleva navetta on hovin entinen navetta vuodelta 1928, kuten aiemmin todetaan. Pihapiirin rakennuksista ei ole ollut muutoin tietoja käytettävissämme. On mahdollista, että myös jokin muu naapurin nykyisistä rakennuksista on hovin ajoilta (kts. rakennuksia kuvaava karttapiirros seuraavalla aukeamalla).

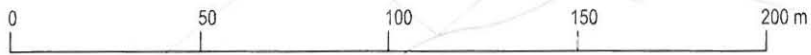
Näkymä hovin pihaantulotieltä naapuritilalle päin. Vasemmalla tallirakennuksen nurkkaa, siitä oikealle naapurin asuinrakennus eli hovin entinen väentupa. Oikealla rantaan johtavan tien takana nykyisin naapuritilaan kuuluva hovin entinen navettarakennus. Rakennus ei enää ole navettakäytössä.

Naapurin navettarakennuksen eteläpääty rantaan johtavalta tieltä.

KOITSANLAHDEN HOVIN NYKYISET JA AIEMMAT RAKENNUKSET

Mittakaava noin 1/2000

Hannu Puurunen / Arkkitehtitoimisto Hannu Puurunen Oy
9.1.2013

HOVIN NYKYISTEN JA AIEMPIEN RAKENNUSTEN SIJAINZIA KUVAAVA KARTTA

Rakennusten sijainti on selvitetty käytettävissä olleiden karttojen ja ilmakuvien perusteella (kartta vuodelta 1945, ilmakuvat 1938 ja 1950). Tiestö on hahmoteltu ilmakuvien perusteella.

Nykyiset rakennukset esitetty ehjällä viivalla, hävinneet katkoviivalla.

- 1 Päärakennus: valmistunut 1849, muutoksia 1940-1960-luvuilla
- 1a 1960-luvun alussa purettu siipirakennus
- 2 Talli- ja aittarakennus 1800-luvun lopulta
- 2a Rakennuksen kyljessä ollut katos tai lantala
- 3 Tuparakennus: rakennettu 1873, purettu 1957 (?)
- 4 Kellari katoksineen: kuulunut mahdollisesti 1830-luvulla rakennettuun vanhempaan tuparakennukseen.
- 5 Käymälä, mahdollisesti 1900-luvun alusta
- 6 Koitsanlahden talonpoikien muistomerkki 1958
- 7 Sauna (?); rakennus näkyy vuoden 1945 kartassa ja molemmissa ilmakuvissa
- 8 Navetta: valmistunut 1928; mahdollisesti hovin aiempi navetta sijaitsi samoilla tienoilla
- 9 Viljamakasiini: valmistunut 1848, purettu 1950-1960-luvuilla (näkyy ilmakuvissa)
- 10 Työväen asuinrakennus, nykyinen naapuritilan päärakennus, rakennettu mahdollisesti 1800-luvun puolella
- 11 Ulkorakennus; näkyy jo vuoden 1938 ilmakuvassa
- 12 Ulkorakennus; tehty mahdollisesti 1950-1960-luvuilla
- 13 Lato (näkyy ilmakuvissa)
- 14 Suuri ulkorakennus tulotien varressa, mahdollisesti puimala latoineen; näkyy ilmakuvissa
- 15 Hovin keittiöpuutarhan likimääräinen sijainti ja koko ilmakuvien mukaan
- 16 Päärakennukselta länteen oleva puutarhan akselisommitelma (ilmakuvien mukaan suoraviivainen puutarhapolku jatkuu jopa parin sadan metrin päähän päärakennuksesta)
- 17 Piiskuupetäjä
- 18 Lato (?)
- 19 Lato tai paja (?)
- 20 Leikkimökki, mahdollisesti 1900-luvun alusta
- 21 Sorakuoppa: sisempi katkoviiva = tilanne 1938, ulompi = nykytilanne.

Yllä panoraamanäkymiä hovin tontin koilliskulmasta päärakennukselle päin. Etualan tasainen kenttä on entistä peltoa, kasvimaata ja keittiöpuutarhaa (huom. mittasuhteet ja rakennusten väliset etäisyydet vääristyvät kuvissa!).

Sama alue nähtynä päärakennuksen nurkalta.

Nykyisten rakennusten käyttö ja täydennysrakentaminen hovin alueella

Hovin tulevan käytön keskeisenä tavoitteena on oltava päärakennuksen ja tallirakennuksen säilyminen ja kunnostaminen. Juridiselta kannalta tähän velvoittaa myös rakennusten suojelustatus (päärakennus pihapiireineen ja ulkorakennusryhmä on suojeltu asetuksella 18.10.1990). Rakennuksissa ja alueella tehtäviä muutoksia valvoo Museovirasto.

Pitkällä tähtäyksellä rakennusten säilyminen on mahdollista ja taloudellisesti mielekäästä vain niin, että niitä voidaan käyttää tarkoituksenmukaisesti. Rakennuksia korjattaessa on noudatettava suojelumääräyksiä.

Selvityksemme mukaan päärakennuksen tulevaan käyttöön liittyvä lisärakentaminen on tietyillä rajoituksilla mahdollista vanhan pihapiirin yhteydessä ja etenkin tontin luoteisosassa. Myös Simpelejärven rannan tuntumaan, valtion omistaman maa-alueen alapäähän ja kunnan omistamalle ranta-alueelle voidaan sijoittaa sopivaa uudisrakentamista (esim. venesataman huoltorakennus, loma-asuntoja). Leirintä- ja matkailuautoalueen palauttamista vanhalle paikalle ei pidetä mahdollisena alueen pienen koon, jyrkän rinteiden ja hankalan tieyhteyden takia (ajatellen esim. matkailuautoja ja -vaunuja).

Hovin pihapiirin rakennusten korjaus ja mahdollinen lisärakentaminen edellyttävät alueen vesihuollon järjestämistä nykyisten määräysten mukaiseksi. Todennäköinen ratkaisu on oma pienpuhdistamo jätevesille. Kunnan tai osuuskunnan viemäriä tai vesijohtoa ei ainakaan toistaiseksi ole tarjolla Hovinmäen lähetyvillä. Hovin 1940-1960-luvuilta olevan kaivon kelvollisuus on tarkistettava, todennäköisesti kaivo on uusittava.

Rakennusten lämmitystapa on myös olennainen, lisärakennustarpeeseen vaikuttava kysymys. Vanhan päärakennuksen lämmitysmuotona saattaa tulla kyseeseen osittainen sähkölämmitys (uunien varustaminen vastuksilla) ja vesikiertoinen keskuslämmitys (uusittavat tilat, patteri- ja lattialämmitys). Mikäli pihapiiriin rakennetaan laajemmin uudisrakennuksia, on tarkoituksenmukaista rakentaa lämpökeskus, josta lämpö jaetaan eri kohteisiin. Maaseudulla on usein edullista käyttää hakelämmitystä, jolloin tarvitaan riittävät hakkeen varasto- ja käsittelytilat, ja toisaalta rakennuksessa on korostetusti otettava huomioon paloturvallisuuskysymykset.

Uudisrakennusten tyyppi, laajuus ja sijainti riippuu tulevasta toiminnasta, jonka luonteesta ja määrästä voidaan tässä vaiheessa esittää vain arvailuja. Liitteessä olevissa suunnitelmissa esitetäänkin lähinnä ne alueen kohdat, joihin uudisrakentamista voi ajatella. Rakennusten tarkempi suunnittelu valtakunnallisesti merkittävään kulttuurimaisemaan, lailla suojellun pihapiirin yhteyteen on vaativa tehtävä, jossa rakennusten sijaintia, muotoa ja arkkitehtuurin piirteitä on pohdittava huolellisesti.

Päärakennuksen lähistölle, varsinkaan länsi- ja eteläpuolelle ei voi uusia rakennuksia sijoittaa maisemallisista ja kulttuurihistoriallisista syistä. Myöskään Hovinmäen järvelle päin olevaan rinteeseen rakentamista ei voi ajatella maisemallisista ja kulttuurihistoriallisista syistä, ja rinteiden alaosa taas on niin jyrkkä, että rakentaminen on hankalaa ja kallista. Rannan lähellä olevan tasaisemman alueen maapohjan soveltuvuus rakentamiseen on selvitetävä erikseen.

Hovin pihan pohjoispuolella oleva naapurin pihapiiri rajoittaa osaltaan hovin alueen käyttöä. Toisaalta on myös otettava huomioon maatilakäytössä olevan tilan rakennuksissa ja pihapiirissä mahdollisesti tapahtuvat muutokset (naapurin pihapiiri kuuluu RKY-alueen rajaukseen).

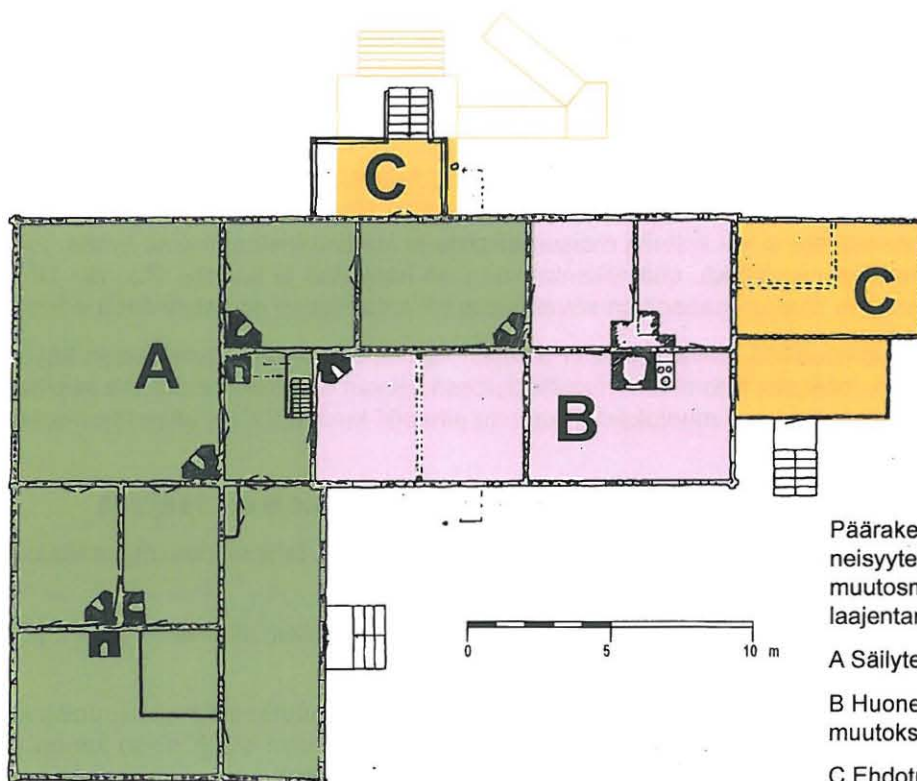
Mahdolliset täydennysrakennusalueet ja rakentamisen laajuus

Nykytilanteessa mahdollisia rakennuspaikkoja ovat mielestämme lähinnä (kts. myös liitekartat 2 ja 3):

- 1) Etupiha vastapäätä talousrakennusta (uusi porttirakennus vanhan ulkorakennuksen pariin)
- 2) Tasainen, ruohottunut kenttä tallirakennuksen itäpuolella, puutarhan äärellä (uudisrakennus piiloutuisi osin tallirakennuksen taakse; hankaluutena tieyhteys hovin pihan kautta - tie olisi parempi voida rakentaa naapurin puolelle tallin päädyn lähelle).

Yläkuivissa päärakennuksen eteläpääty ja sisäkulmassa oleva kuisti, alemmissa rakennuksen länsisivu terasseineen. Ehdotamme 1940-luvulla purettua osaa mukailevan laajennuksen tekemistä eteläpäätyyn ja länsisivun terassin korvaamista lasikuistilla.

Päärakennuksen huonetilojen säilyneisyyteen perustuva ehdotus tilojen muutosmahdollisuuksista ja rakennuksen laajentamisesta.

A Säilytettävät ja restauroitavat interiöörit

B Huoneet, joissa on mahdollista tehdä muutoksia (esim. keittiö ja WC-tilat)

C Ehdotus rakennuksen laajennusosista (kts. teksti)

3) Valtion omistaman alueen luoteiskulma, puutarhan itäpuolella (uudisrakennus tai -rakennukset taaempaan pihamaisemassa; ajoyhteys ehkä naapurin alueen kautta kuten edellä).

4) Valiton omistamaan tilaan liittyvä alue Simpelejärven rannan tuntumassa Hovinmäen alla (kunnan omistamalla alueella rannassa on nykyisin kylätoimikunnan ylläpitämiä uimarannan käyttöön liittyviä pieniä rakennuksia).

Hovin pihapiirissä olevien alueiden sijoituksen perusteena ovat ennen muuta historialliset ja maisemalliset tekijät. On tosin korostettava, ettei hovin hävinneiden rakennusten sijaintia tämän työn yhteydessä ole voitu aivan lopullisesti selvittää. Ennen päätöksiä täydennysrakentamisen sijainnista olisi alueilla tehtävä arkeologisia tutkimuksia.

Kaikki historialliseen, suojeltuun pihapiiriin sijoittuva uudisrakentaminen on suunniteltava huolellisesti, mutta erityisen vaativa tehtävä on kohdan 1 mukaisen porttirakennuksen suunnittelu pihan suulle. Rakennuksen käyttötarkoitukseen, laajuuteen, muotoon ja muihin arkkitehtoniisiin seikkoihin emme ota tässä kantaa.

Muut ehdottamamme täydennysrakennusalueet hovin pihapiirissä eivät ole yhtä vaativia, mutta edellyttävät kuitenkin huolellista, historiallisen ympäristön huomioivaa suunnittelua. Molemmissa paikoissa on mielestämme mahdollista ja jopa suositeltavaa rakentaa kahteen kerrokseen, jolloin paremmin mukaudutaan vanhojen rakennusten mittakaavaan.

Liitekartoissa on esitetty mahdolliset rakennuspaikat ja rakentamisen laajuus. Täydennysrakennusten käytöksi on lähinnä ajateltu majoituskäyttöä, joka voi olla esimerkiksi motellimaista (2-3 hengen huoneet aputiloineen, a´noin 25 m²) tai 4-6 hengen lomahuoneistoja (a´noin 70 m²). Kartoissa esitettyihin hovin pihapiiriin sijoittuviin rakennuksiin voidaan tällaisella mitoituksella saada 70-120 majoituspaikkaa. Lisäksi Simpelejärven rannan tuntumaan voidaan ryhmänä sijoittaa 2-4 loma-asuntoa.

Kaikkeaa rakentamista valmisteltaessa on otettava huomioon voimassa olevan rantakaavan merkintä PY (julkisten palvelujen ja hallinnon alue). Sen mukaan *"alue on tarkoitettu kunnan, valtion ja muiden julkisten yhteisöjen, sekä erilaisten yhdistysten palvelu- ja toimistotilojen rakentamiseen"*. Jos alue siirtyy yksityiseen omistukseen ja yrityskäyttöön, on rakentamiselle käsitykseni mukaan haettava poikkeuslupa. Alueelle sallittua rakentamisen määrää ei ole rantakaavassa määritelty.

Naapuritilan rakennusten käyttö

Valtion omistaman hovin nykyisen tontin ohella ehdotamme selvitettäväksi, mikä on hovin pihapiirin pohjoispuolella olevan naapuritilan rakennusten tulevaisuus. Koska rakennukset tai osa niistä ennen hovin maiden jakoa 1940-luvulla kuului hoville, olisi historiallisesti luontevaa ratkaista lisätilojen tarve hankkimalla pihapiirin rakennukset uudelleen hovin käyttöön. Tämä helpottaisi myös esim. paikoituksen ja ajoväylien suunnittelua. Lisäksi pihapiirissä ja rakennuksissa mahdollisesti myöhemmin tapahtuvat muutokset olisi helpompi sopeuttaa valtakunnallisesti arvokkaan ympäristön vaatimuksiin.

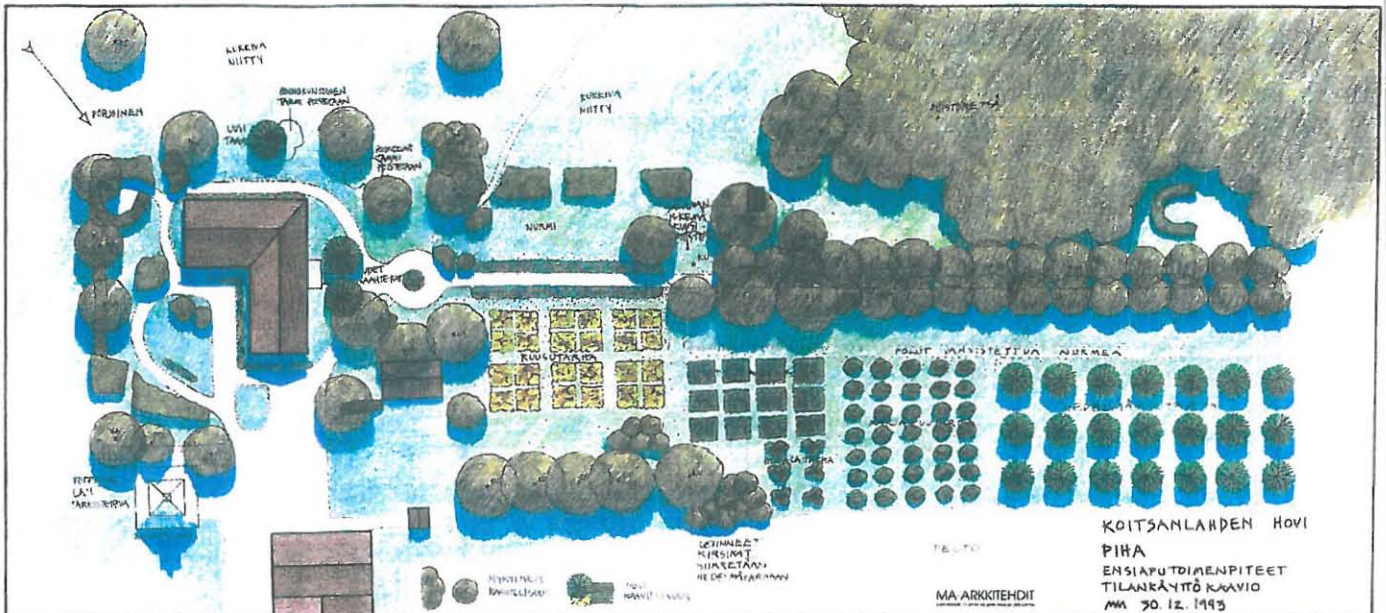
On korostettava, että kyseessä on vain idea, mitä ei ole millään tavalla lähemmin selvitetty. Rakennusten kuntoa, tiloja jne. ei ole selvitetty, puhumattakaan siitä että olisi tunnusteltu omistajien kiinnostusta ajatukseen.

Pihapiirin rakennusten ohella alarinteellä oleva navetta voisi hyvinkin olla muokattavissa hovin toimintojen käyttöön. Navetan osalta voisi kyseeseen tulla myös vuokraus, mikä ei edellyttäisi kiinteistökauppaa.

Ajatuksia hovin mahdollisesta tulevasta käytöstä

Käytössämme olleiden lähtötietojen (mm. Jaana Simpasen selvitys) ja oman arviomme mukaan lisärakennuksia saatetaan tarvita esimerkiksi seuraavia toimintoja varten: *majoitustilat, lomahuoneistot, huoltotilat, tekniset tilat* (lämmitys). Lisäksi Simpasen selvityksessä esiintyviä seuraavia toimintaideoita (s. 36-37 ja 41):

- Koitsanlahden hovi ensisijaisesti *kulttuurimatkaillukohde* = hovin sekä Koitsanlah-

Ehdotus hovin pihan "ensiaputoimenpiteistä" vuodelta 1994 (MA-Arkkitehdit).

Valokuvia hovin puutarhasta vuonna 1930. Vasemmalla näkymä päärakennuksen länsisivun terassilta, toinen kuva puutarhasta kohti rakennusta. (Museovirasto)

den kylän ja Parikkalan pitäjän historian esittely (lahjoitusmaahovi - alueen talonpoikien asema 1700-1800 -luvulla)

- Hovin päärakennuksesta kulttuurikeskus, jota voi käyttää juhlien, näyttelyiden ja muiden tapahtumien pitopaikkana sekä majoitus- ja pitopalveluna
- Itsenäisyyteen ja rajateemaan liittyvät näyttelyt
- Suomen itärajan museo (kuitenkin huomautetaan, ettei hovilla ole tulevaisuutta pelkästään museokäytössä)
- Tallirakennukseen muuttaminen museokäyttöön
- Käsityöläisten työ- ja myymälätilaa

- Kirppis
- Catering- ja juhlapalvelut
- Kahvila ja matkamuistomyymälä
- Luomutuotanto ja tuotemyynti (yrtit, vihannekset, marjat)
- Perinnepuutarha ja savutorppa
- Yleisötapahtumat
- Lierikoulut, työpajat.

Muita ideoita

- Hotelli- ja lomamökkityylistä poikkeava, tunnelmallinen ja laadukas majoitus
- Kesäteatteri
- Ulkoilmatilaisuudet (konsertit, festivaalit)

Päärakennuksen käyttötarkoitus ja kunnostus

Rakennus soveltuu parhaiten juhla-, kokous-, konsertti- ja näyttelykäyttöön (Simpanen, Rito-la-Grahn, omat havainnot). Tällaisen käytön kannalta tarvitaan riittävä keittiö (pieni valmistus-keittiö) ja nykynormien mukaiset wc-tilat.

Suurempia muutoksia voidaan tehdä lähinnä entisessä asuntosiivessä, jossa jo 1940-60-luvuilla tehtiin huomattavia muutoksia. Sen sijaan rakennuksen tärkeimmät tilat, kamarit ja sali on korjattava noudattaen restauroivia menetelmiä (kts. rakennuksen pohjapiirros).

Rakennuksen ulkoasuun tehtiin 1940-luvulla huomattava muutos, kun aumakatot muutettiin harjakatoksi ja pohjoispäädyn siipiosa purettiin. Näiden palauttamista olisi mielestämme harjittava. Pieni lisäsiipi pohjoispäätyyn helpottaisi myös esim. uusien wc-tilojen ja invaluisikan järjestelyä.

Vaihtoehtoisesti tai edellisen lisäksi yleisön sisäänkäynti invarampeineen voisi olla länsisivulta, jossa nykyisin on pelkkä kattamaton terassi portaineen. Sen tilalle voisi mielestämme suunnitella lasiverannan, jonka yhteyteen rakennettaisiin myös invaluiska.

Pitkään kylmillään ollut rakennus vaatii perusteellisen korjauksen (vrt. kuntoarvio 2008). Lisäksi kunnostus ympärivuotiseen käyttöön tuo oman lisänsä, sillä vaurioiden korjauksen ohella on parannettava rakenteiden lämmöneritystä, muutettava lämmitysjärjestelmä ja muutenkin uusittava koko talotekniikka.

Rakennuksesta voi hyödyntää vain alakerran tilat, sillä ullakon tiloja ei voi mataluuden takia ottaa hyötykäyttöön.

Tallirakennuksen käyttö ja kunnostus

Rakennuksen tiloja voi käyttää lähinnä kylmässä tilassa säilyvien museoesineiden säilytykseen ja näyttelytilana kesäaikaan. Myös monipuolisempi ja vaativampi kesäaikainen käyttö on harkittavissa (esim. kahvila, myyntitilat, kirpputori?), mutta tällainen aiheuttaisi erilaisia muutoksia ja parannuksia rakennukseen mm. yleisön turvallisuuteen ja hygieniaan liittyvistä syistä.

Rakennuksen yläkerran tilojen käyttö yleisötilana on selvitettävä erikseen. On mahdollista, ettei tiloja voida ottaa yleisökäyttöön nykyisin voimassa olevien määräysten mukaan (riippuu esim. paloviranomaisten tulkinnasta).

Rakennusteknisesti ulkorakennuksen kunto on huono. Koko rakennus vaatii perusteellisia korjauksia (kuntoarvio 2008).

Hovinmäen etelärinteeseen puistoa, jossa on osin huonokuntoisia vanhoja puita, mutta myös mm. joitakin komeita ja terveitä tammia.

Puistossa on myös joitakin vesakoituneita aukkoja, jotka aiemmin olivat nähtävästi niittyjä (vrt. ilmakuvat edellä).

Puisto kaipaisi raivausta ja näkymien avaamista.

Piiskuupetäjä on keloutunut ja lahoamassa nopeasti. Sen kohtalo olisi mietittävä: osa kelosta talteen museoesineenä - mitä tilalle? Kuinka paikka merkittäisiin?

Mäen alarinteellä, lähellä hovin pihapiiriä oleva sorakuoppa on vaikea maisemavaurio.

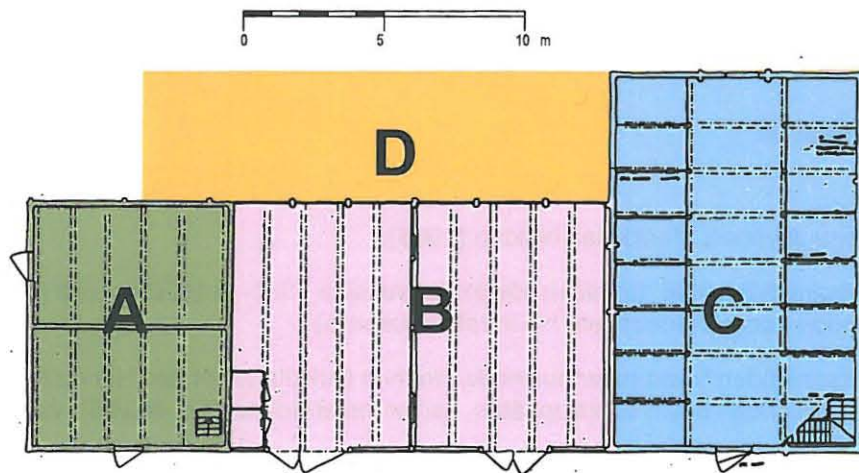
Ehdotus tallirakennuksen tilojen käytöstä.

A Hirsirunkoiset aitat: museoesineitten säilytys/ näyttely, toinen huone tarvikevarastona

B Lautarunkoiset osat (ent. kalustovajat): museoesineiden säilytys / näyttely

C Ent. talli: yleisötila (kahvila, myyläiset, kirpputori?)

D Ehdotettu laajennus, johon voisi sijoittaa teknisiä ja huoltotiloja.

Muut rakennukset

Kellari: käyttö lähinnä alkuperäisessä tarkoituksessaan, mahdollisesti myös nähtävyytenä (vii-nikellari?). Mahdollisesti jopa pieni uudisrakennus kellarin päälle?

Käymälä: kunnostus kompostoivaksi käymäläksi (piha-alueen käyttöön liittyen; siirto toiseen paikkaan myös mahdollinen).

Leikkimökki: säilyy puutarhan osana, lasten kohde.

Hovin piha-alue ja puisto

Päärakennuksen ja ulkorakennuksen välisellä etupihalla on tarpeen tehdä tulevan käytön edellyttämiä muutoksia, ottaen huomioon rakennusten ja ympäristön suojelumääräykset. Riippuen hovin tulevan käytön luonteesta ja kävijöitten määrästä on suunniteltava ajoreitit ja varattava riittävät paikoitusalueet. Myös huoltoajoyhteydet on suunniteltava (esim. keittiön huolto, polttoainetäydennykset/ hakelämmitys!).

Koska hovin piha-alue on melko ahdas, on yhtenä vaihtoehtona pohdittu ajotien järjestämistä tallirakennuksen pohjoispään vierestä, osin naapurin tontin kautta.

Lisäksi tärkeitä selvitettäviä ja entistettäviä reittejä ovat puiston polut kuten polku rantaan. Alueen opasteet olisi myös suunniteltava yhtenäisiksi ja kattaviksi.

Hovin puutarhalla ja pihapiiriä ympäröivällä puistolla on kulttuurihistoriallisen merkityksen ohella tärkeä rooli sekä kaukomaisemassa että lähinäkymissä. Puiston ja puutarhan kunnostuksesta on laadittava riittävän laajalle alueelle ulottuva suunnitelma (vrt. MA-Arkkitehtien suunnitelma 1994).

Alarinteessä sijaitsevalla *Piiskuupetäjällä* avainrooli hovin ja kylän historiassa - voiko huono-

kuntoisen kelon pelastaa, olisiko se otettava museoesineenä talteen ja paikalle tehtävä jotain muuta?

Hovin alustalaisten muistomerkki (1958) ajaa samaa tarkoitusta, mutta kaipaa tuekseen opasteen, jossa selitetään asiaa laajemmin. Maankäytön vaihtoehtoisissa on myös esitetty ajatus muistomerkkin siirtämisestä, mikä helpottaisi piha-alueen käytön suunnittelua.

Suosituksia lisäselvityksistä

Hovin pihapiirin ja lähiympäristön aiempia rakennusvaiheita olisi selvitettävä laajemmin kuin tämän työn yhteydessä on ollut mahdollista. Tämä koskee sekä hävinneiden rakennusten paikkoja että puutarhan asua eri vaiheissa ja säilynyttä kasvillisuutta (vrt. edellä). Selvitys olisi ulotettava myös naapuritilan rakennuksiin, jotta käsitys hovin rakennuksista eri vaiheissa täydentyisi.

Päärakennuksesta olisi laadittava rakennushistoriaselvitys, jossa rakennuksen muutosvaiheet selvitetään ja havainnollistetaan tarkemmin kuin tähän mennessä on tehty. Huonetiloissa olisi myös tehtävä pintamateriaali- ja värikerrosselvitys tulevien restaurointitöiden pohjaksi.

Lähteet

Jaana Juvonen, Parikkalan historia (1996).

Koitsanlahden hovi, tarkastuspöytäkirjat vuosilta 1830- ja 1850-luvuilta (Etelä-Karjalan museo / Jukka Luodon laatima yhteenveto hovin rakennuksista)

Koitsanlahden hovin rakennusten kuntoarvio (Arkkitehtitoimisto Hannu Puurunen Oy, 2009).
Koitsanlahden hovin suojelupäätös, valtion rakennukset (as. 480/85), valtioneuvosto 18.10.1990.

Koitsanlahden hovin tutkimuskertomus, 18.11.1961, Henrik Lilius.

Koitsanlahden maiseman kehittämissuunnitelma (MA-Arkkitehdit 1994, tilaaja Etelä-Karjalan liitto).

Kulttuurimatkailun kehittäminen Parikkalan kunnassa, case: Koitsanlahden hovi (Jaana Simpanen, lokakuu 2012).

Jukka Luoto: Parikkalan Koitsanlahden lahjoitusmaahovi – Menneisyyttä ja tulevaisuutta, Museoviesti 2012:22-24, Lappeenranta.

Museoviraston arkistossa olevat Koitsanlahden hovin rakennusten mittauspiirustukset vuosilta 1961 ja 1976.

Museoviraston kuva-arkistossa olevat valokuvat.

Parikkalan kunta / Jaakko Pöyry Infra, Simpelejärven rantayleiskaava 31.8.2000.

Puolustusvoimien Tiedustelukeskus, Koitsanlahden kylän ilmakuvat vuosilta 1938 ja 1950.

Pöytäkirja katselmuksesta Koitsanlahden hovissa (Päärakennuksen käyttö- ja korjaussuunnitelma), 26.10.1962. Museovirasto, rakennushistoriallinen arkisto.

Talo- ja kartanomuseoiden korjaushistoria, Koitsanlahden hovi, Parikkala. Museovirasto, rakennushistorian osasto 10.12.1990.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY (2009): Koitsanlahden hovi.

Ehdotus maisemanhoitoon liittyvistä toimenpiteistä ja mah- dollista rakennuspaikoista Hovin- mäellä

Nykyinen näkymä

Avattava näkymä

1. Valtion omistuksessa oleva Koitsanlahden hovin alue (tontin raja esitetty punaisella katkoviivalla).
2. Ehdotus lisärakentamiseen soveltuvasta alueesta hovin pihapiirissä (kts.lähemmin liitekartat 2 ja 3 sekä tekstiosa).
3. Ehdotus lisärakentamiseen soveltuvasta alueesta rannassa.
4. Uusi levähdyspaikka kantatien varressa ja Hovin yleisopaste
5. Levike hoviin johtavalla tilustiellä (kohtaava liikenne)
6. Koivurivi uudistettava.
7. Rantakaistan rehevä kosteikko (harvennettava voimakkaasti puistomaiseksi, järvinäkymän antavaksi metsiköksi)
8. Jalojen lehtipuiden puistometsä (kaipaa raivausta; alueella olleet niittyaukeat avattava)
9. Suojapuusto naapuritilaan päin
10. Sorakuoppa on osittain täytettävä ja maisemoitava.

1

KOITSANLAHDEN HOVI Selvitys alueen täydennysrakennus- mahdollisuuksista

9.1.2013

Täydennysrakentamiseen soveltuvat alueet, vaihtoehto 1

Kartassa on esitetty alueet, joille uudisrakennuksia valtion omistamalla tilalla voi ajatella sijoitettavaksi. Alueiden sijoituksessa on pyritty ottamaan huomioon hovin pihapiirin ja lähiympäristön historiallinen käyttö, vanhat rakennuspaikat, pihan ja puiston kulttuuriympäristö ja maisemalliset tekijät.

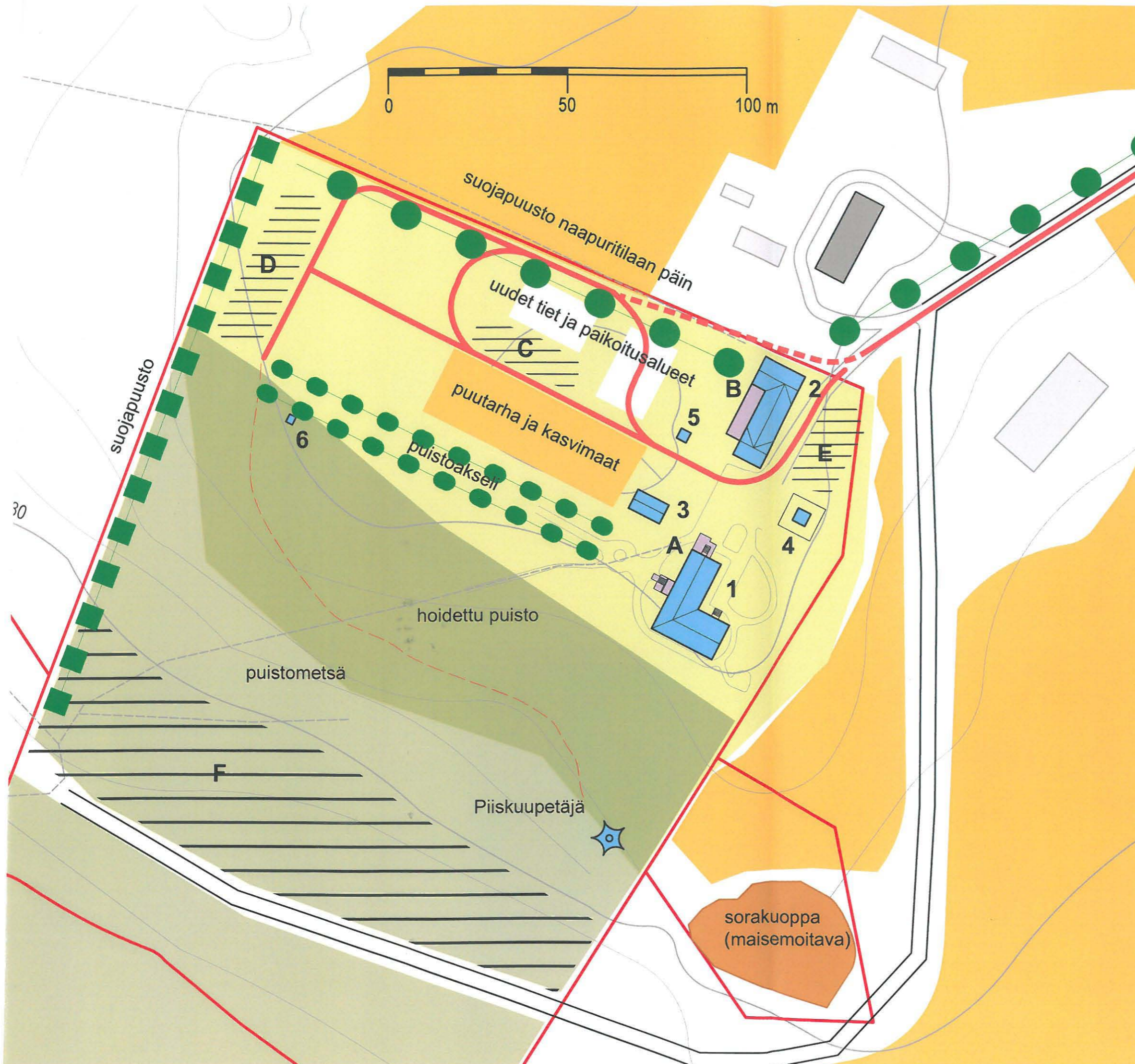
Kuten rakennuspaikatkin, puurivit, puutarha ja puisto yms. sekä liikenneyttydet ja paikoitusalueet on esitetty kaavamaisesti.

1	Päärakennus
2	Tallirakennus
3	Kellari
4	Muistomerkki
5	Käymälä (voidaan tarvittaessa siirtää)
6	Leikkimökki
EHDOTETUT TÄYDENNYSRAKENNUSPAIKAT	
A	Päärakennuksen laajennukset (kuisti/ saniteetitiloja)
B	Tallirakennuksen laajennus/ lämpökeskus ja huoltotilat
C	Kaksikerroksisen rakennuksen rakennuspaikka, pohja-ala noin 200 m ² , kerrosala noin 400 kam ² . Esim. majoitustilat a' noin 25 m ² (2-3 henkeä) = 30-40 majoituspaikkaa.
D	Kaksikerroksisen rakennuksen tai ryhmäksi rakennettujen talojen rakennuspaikka, pohja-ala noin 500 m ² , kerrosala noin 1000 kam ² . Esim. loma-asunnot tai -osakkeet a' noin 70 m ² (4-6 henkeä) = 50-75 majoituspaikkaa.
E	Alue, jolle on harkittavissa "porttirakennuksen" sijoittaminen tallin pariin. Rakennuksen käyttötarkoitus, koko ja ulkonäkö suunniteltava erityisen huolellisesti.
F	Erillisten loma-asuntojen mahdollinen alue rannan tuntumassa. Rakentamisen määrä ja sijainti tarkistettava rantayleiskaavan / kunnan rakennusjärjestyksen mukaiseksi.

2

KOITSANLAHDEN HOVI Selvitys alueen täydennysrakennusmahdollisuuksista

9.1.2013

Täydennysrakentamiseen soveltuvat alueet, vaihtoehto 2

Ehdotus perustuu ajatukseen, että naapuritilan pihapiiriä ja nykyisiä rakennuksia, jotka aikoinaan ovat kuuluneet hovin rakennuksiin, voitaisiin käyttää hovin tarkoituksiin. Tällöin sekä lisärakennustarve että liikenne- ja paikoitus-tilojen tarve hovin pihapiirin alueella vähenisi. Yhtenä vaihtoehtona voisi myös olla, että naapuritilan entinen navetta vuokrattaisiin ja kunnostettaisiin hovin tarkoituksiin (esim. työpajat, leirit, kesäaikainen majoitus).

1	Päärakennus
2	Tallirakennus
3	Kellari
4	Muistomerkki
5	Käymälä (voidaan tarvittaessa siirtää)
6	Leikkimökki
EHDOTETUT TÄYDENNYSRAKENNUSPAIKAT	
A	Päärakennuksen laajennukset (kuistit/ saniteetitiloja)
B	Tallirakennuksen laajennus/ lämpökeskus ja huoltotilat
C	Naapuritilan pihapiirin rakennusten käyttö majoitus- ym. tiloina? (selvitettävä erikseen)
D	Kaksikerroksisen rakennuksen tai ryhmäksi rakennettujen talojen rakennuspaikka, pohja-ala noin 500 m ² , kerrosala noin 1000 kam ² . Esim. loma-asunnot tai -osakkeet a' noin 70 m ² (4-6 henkeä) = 50-75 majoituspaikkaa.
E	Naapurin omistaman navetan käyttö hovin toimintojen tukena.
F	Erillisten loma-asuntojen mahdollinen alue rannan tuntumassa. Rakentamisen määrä ja sijainti tarkistettava rantayleiskaavan / kunnan rakennusjärjestyksen mukaiseksi

3

KOITSANLAHDEN HOVI Selvitys alueen täydennysrakennus- mahdollisuuksista

9.1.2013

